

מהפפר הקדוש

"זרע שמשון"

לרבי שמשון חיים נחמני זי"ע

מדרש "ויהיו חיי שרה", תדא הוא דכתיב "ידוע ה' ימי תמימים" בשהם ששה תמימים בך שנותיהם תמימים. עכ"ל. בתהיא דפ"ק דסוטה "ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי הימים שאין תלמוד לומר 'היום' – היום מלאו ימי ושנותי, ללמדך שהקב"ה משלים שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש.

וקשה, דהא רבם של צדיקים וחסידים לא מתו ביום לידתם ולמה לא השלים להם. ויש לדקדק הלשון של מיום ליום ומחדש לחדש, דאיתא בפ"ט דערבין פלוגתא בין ר' ורבנן בהאי קרא, דכתיב "עד מלאות לו שנה תמימה" דר' סבר בין שנה פשוטה בין שנה מעברת מונה שם"ה יום, וחכמים סוברים דבשנה פשוטה נחלט הבית לסוף י"ב חדש מיום ליום דהינו שני"ד יום ובמעברת נותנים לו פל חדש העבור עכ"ל. נמצא דבין ר' ובין רבנן איכא קולא וחומרא, דלר' בשנה פשוטה איכא י"א יום יתרים ולרבנן בשנה מעברת איכא חדש יותר ולכן אמרו בגמרא שהקב"ה נותן לצדיקים בתשלום שנותיהם, למר בראית ליה ולמר בראית ליה, דהינו מיום ליום מונה להם ימים פסקרא דרבי דאמר מונה ימים, ועוד בשנות מעברות נותן להם בדברי חכמים חדש יותר, ובכך שנותיהם תמימים דהינו שבקצב מדת השנים שנגזרו להם לא נשלם זה הקצב עד שיעברו עליהם כל הימים והחדשים דשיכי לפשוטות ולמעברות של כל ימי חייהם וכשיששלמו אלו הימים נקרא ששנותיהם תמימים לפי שהשלים שנותיהם מיום ליום וכו'. והשתא אי"ש שמוצינו בילקוט יהושע ובמכילתא פ' בשלח מחלקת על יום מיתת משה שי"א ז' שבט וי"א ח' אדר

התפלה והבעת המשאלה אלא בהצבת התנאים לקיומה, והדרגיש שהבקשה תענה בהתאם למלוי פרטי התנאי. תוספות אלו הם שלא כהגון, ומעידים על קצר ראית המבקש, שלא לקח בחשבון את הפרטים הנוספים שחשובים לא פחות אך נעלמים ממנו לפי שעה. הם נעלמים מכמה סבות: תדא, כי האדם, אין בכחו להקיף את כל הפרטים הנצרכים, משום שאינו יודע מה טוב לו באמת, וגם פשיעלה ויציג את כל פרטי הבקשה כמשאת נפשו, תמיד ימצאו צרכים עלומים, שכרגע אינם עומדים על הפרק, אך בעתיד יתבררו חשיבותם. זאת ועוד, האדם

תשובות פהגן על שאלות שלא פהגן

אפלו ממזר? השיבוהו כהגן, ונזדמן לו דוד [שהכה את גלית ונשא את מיכל בת שאול לאשה].

פתח הגלעדי [כשיצא למלחמה נגד בני עמון, נדר [-] דכתיב, (שופטים יא) "והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי לקראתי בשובי בשלום מבני עמון, והיה לה", והעליתיהו עולה]. יכול אפלו דבר טמא? [חיה טמאה] והשיבוהו שלא כהגן, ונזדמנה לו בתו [כאשר חזר מנצח מהמלחמה, יצאה בתו מפתח ביתו לקבל את פניו]. והינו דקאמר להו נביא לישראל, (ירמיה ח) "הצרי אין בגלעדי? אם רפא אין שם?" [הנביא קובל על פתח שיכל להתיר את נדרו על ידי פינתס, אך מגסות הרוח לא הלך אליו. וגם פינתס לא הלך לפתח ושניהם נענשו על כך (עין ויקרא רבה לו ד). התלמוד ממשיך ומבאר כי מעולם לא חפץ הקב"ה בקרבנות אדם [-], וכתיב, (שם יט) "אשר לא צויתי, ולא דברתי, ולא עלתה על לבי". "אשר לא צויתי" זה בנו של מישע מלך מואב, שנאמר, (מלכים ב' ג' ע"ג) שם כל הענין "ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו, ויעלהו עלה (על החומה, ויהי קצף גדול על ישראל...) "ולא דברתי" זו בתו של פתח הגלעדי. "ולא עלתה על לבי" זה יצחק בן אברהם [שהרי הקב"ה לא צוה לאברהם לשחטו אלא רק להעלותו לעולה].

אמר רבי ברכיה, אף **כנסת ישראל** שאלה שלא כהגן, והשיבה הקדוש ברוך הוא כהגן, דכתיב, (הושע ו) "ונדעה, נרדפה לדעת את ה', כשחר נכון מצאו, ויבוא כגשם לנו כמלקוש יורה ארץ". אמר לה הקדוש ברוך הוא, בתי, את שואלת דבר שפעמים מתבקש, ופעמים אינו מתבקש, [שהרי זמנו של הגשם הוא בחורף, ובקיץ הוא סימן קללה] אבל אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם, שנאמר, (הושע יד) "אהיה כטל לישראל" [שהטל הוא ברכה בקיץ ובחורף ולא נפסק לעולם, כך האהבה של הקב"ה לישראל לא תפסק לעולם]. ועוד שאלה שלא כהגן, אמרה לפניו, רבוננו של עולם, (ש"ה ח) "שימיני כחותם על לבך, כחותם על זרועך" [שיזכר את ישראל כמו חותמת על הלב ועל הזרוע], אמר לה הקדוש ברוך הוא, בתי, את שואלת דבר שפעמים נראה, ופעמים אינו נראה, אבל אני אעשה לך דבר שנראה לעולם, שנאמר, (ישעיה מט) "הן על פנים חקתיך" [שהקב"ה יזכור את ישראל בגלוי ובתדירות, כמו החקיקה על כף היד שגלויה תמיד. וראה פרוש נוסף ברש"י].

לפי קט הבנתנו נראה ש"הלא כהגן" בתפלת אליעזר (וכן בשאר הנזכרים במאמר) אינה בעצם

אברהם אבינו מבקש להשיא את בנו יצחק אבינו עליהם השלום ופונה לאיש ביתו – אליעזר – "עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו", ומבקש לעשותו שליח למטרה הנעלה. אברהם משביעו "בה" אלוקי השמים ואלוקי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הפנעני אשר אנכי יושב בקרבו. כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק". אומר אליעזר "אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת ההשגב אשיב את בנך אל הארץ אשר יצאת משם?" משיב אברהם "השמר לך פן תשיב את בני שמה. ה' אלוקי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם" – אברהם סמוך ובטוח בה' שלעולם לא עזבו, וגם כעת לא יעזבונו. ובאשר לחשש: "ואם לא תאבה האשה ללכת אחריה, ונקית משבעתי זאת. רק את בני לא תשב שמה".

אליעזר יוצא לדרך עם רכוש רב ויפוי כח על כל נכסי אברהם. כעבד נאמן, רוצה אליעזר למלא את שליחותו בשלמות ונושא תפלה ובקשה להשם יתברך: (כד, יב-יד) "ויאמר, ה' אלוקי אדני אברהם, הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם. הנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים. והיה הנערה אשר אמר אליה, הטי נא כדך ואשתה. ואמרה, שתה וגם גמליך אשקה. אתה הכחת לעבדך ליצחק, ובה אדע כי עשית חסד עם אדני". הסוף ידוע, "ויהי הוא טרם פלה לדבר והנה רבקה" וגו', כמובא בהמשך פסוקי התורה.

על בקשתו של אליעזר אמרו חז"ל במסכת תענית (ד ע"א) "אמר רבי שמואל בר נחמני, אמר רבי יונתן, שלשה שאלו שלא כהגן, לשנים השיבו כהגן, לאחד השיבוהו שלא כהגן. ואלו הן, **אליעזר עבד אברהם, ושואל בן קיש, ופתח הגלעדי**.

אליעזר עבד אברהם, דכתיב, "והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך" וגו', יכול אפלו חגרת, אפלו סומא? השיבוהו כהגן ונזדמנה לו רבקה [ושאל שלא כהגן, כי יתכן שהנערה שתשקה את גמליו תהיה בעלת מום וכדומה. אך השיבו לו כהגן ונזדמנה לו רבקה אמנו שהיתה משלמת בכל].

שואל בן קיש, [כשבקש להפוך את גלית הפלשתית דכתיב, (שמואל א' יז) "והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך עשר גדול, ואת בתו יתן לו". יכול [אותו המכה את הצורר יהיה] – אפלו עבד,

מתקשה להכיר בחסדיו האין סופיים של הבורא ית"ש ובדרךכיו הנפלאים והנסתרים מעין כל בריה, ולכן הוא מסתפק בפרטים קטנים. כך שאלו הקב"ה היה נענה לכל תנאיו כפי שבקש, היה מתברר לו בעתיד שהתנאים הללו לבדם הם לרעתו. וכפי שמצינים חז"ל, שאלו היתה מתקבלת תפילת אליעזר או תפילת שאול והקב"ה היה מקים את דבריהם בדייק כפי התנאים שהציבו, היו מוצאים עצמם, עם מגרעות אחרות שלא נלקחו בחשבון (בעלי מומים או פסולי חתונ). וכן בשאלתה של כנסת ישראל, אילו הקב"ה היה נענה לה לפי בקשתה בדייק, היתה ההנהגה רק לפרקים (פגשם) וגם לא תמידית (פיר והדורע).

הנה כי כן, ראוי גם ראוי לדבר עם הקב"ה ולפרש שיחתו בדבר בן לאביו האוהב אותו (וכפי שהרחבנו בפרשת ואתחנן ובפרשות שלאחריו). ועינינו הרואות שהמפרש שיחתו לפני השם יתברך אינו גם בקשות "שלא כהגן" מהסוג הזה נענו כהגן, "ונגדמנה לו רבקה", "ונגדמן לו דוד" ועם ישראל וכה שיענו לו בחבה תמידית (בזרזון תמידי המתבטא בטל ובכף ה', בנזכר) אך ראוי גם להוסיף במהלך הבקשה שהטוב בעיניו יעשה ולהפיר בכך שרחמיו רבים ונצומים והוא יודע טוב מאתנו מה הם צרכינו. [ומה שלא נענה ופתח, מסבירים המפרשים (עין באלשיך הקדוש בפרשתנו ובפרוש בניהו בן יהודע על הגמרא שם), שיפתח שאל בענינים הכרוכים בכבוד שמים, ובאומרו "והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי לקראתי ... והיה לה, והעיליתיה עולה", היה חסר בכבוד שמים, שהיה לו לחשב מה הוא מתכנן להקריב להשם, ויהא כבוד השם לנגד עיניו.]

עצות של אשה פתיה

ולחדד הענין נביא ספור עם משעשע, על אשה פתיה שקהה לה בן יחיד אשר לא הצליחו ידיו בשום מלאכה. החליט הבן להיות סנדלר, אך הנעלים שהוציא מתחת ידיו היו מכעורות ולא היו פמותן לרע. ניסה הבן למכור את הנעלים בעשירות משונים, אך הקונים התלוננו שהנעלים עקומות, ואין נעל אחת דומה לשניה, ותוך כדי שהם מטיחים את הנעלים בפניו, דרשו את כספם בחזרה. ראתה אמו בצרתו, רצה לבית הכנסת, עמדה בעזרת הנשים ומרה בבכי. שחה לפני השם יתברך בדבר איש אל רעהו בתארה את המצב, פנתה בעצות לכל יכול, שלדעתה מן הראוי שיברא כמה אנשים בעלי רגל אחד, כדי להסיר את תלונות חסר ההתאמה... ואם הכל יכול מסרב לעשות זאת, בבקשה עצה שניה: שיברא את רגלי הבריות בעקמומיות שישתלבו בנעלים העקומות של בנה. וגם אם זה לא יתכן, אולי יתן בלבם

ובדעתם של בעלי האפנה היושבים באירופה המערבית, שיגורו על השוטים המודרניים הנוהים אחריהם ללבש נעלים עקומות כאלו על פי מצות האפנה... וכך העלתה בזה אחר זה עצות שונות ומשנות העקר שהבן שלה יהיה מאשר ועשיר. אך למורת רוחה העצות לא התקבלו בפני יוצר כל. תמכה האשה: הרי התפללתי! בקשתי! ואם שערי תפלה ננעלו, שערי דמעה בודאי לא ננעלו, ואני בכיתי. אתממה! פעבור כמה ימים, ראתה האם שעזרמת הנעלים גבהה והבית צר מלהכילם, צותה על בנה לצאת עם הנעלים לעיר אחרת, אולי שם ימצאו אנשים בעלי רגל אחת או בעלי רגלים עקומות. היה הבן מהלך, הלך ילך וכבו, דמעתו על לחיו ואין לו מנחם. לפתע (כך לאחת הגרסאות) נפער חור בשק והנעלים התגלגלו במורד ההר, רץ הבחור לאוספם ובתוך כך מצא ארנק ובו מסמכים ומטבעות זהב. דרך המסמכים הגיע לארמונו של מושל העיר. המושל, שהתקשה להאמין שיש בעולם איש ישר שיחזיר לו את האבדה ואת המסמכים היקרים שהעידו על יחסו וחשיבותו, התפעל מיושרותו של הבן והחליט להעניק לו סכום כסף גדול. ברגע אחד הפכו האם ובנה לעשירים גדולים. כששב הבן לבית, ראתה אמו שהוא שמח ושק הנעלים אינם על גבו. מיד שאלה: נו, מצאת אנשים בעלי רגל אחת או עם שתי רגלים עקומות? צחק הבן: יותר טוב, כך וכך היה וכעת אנחנו עשירים. שמעה זאת האם, מיד רצה לבית הכנסת, עמדה בעזרת הנשים ואמרה: כל כך הרבה עצות נתתי, אבל על עצה כזאת, לא חשבתי... אבוי אם העצות שלי היו מתקבלות, כי אז הבן היה נשאר בעיר ואחריתו מי ישרנו.

מתברר שהעשר בא דוקא משום שלא רכשו את הנעלים, כי אילו היו נמכרים חלק מהנעלים וקיומם של השאר לא היו מהים מטרד, לא היה הבן יוצא לדרך וממילא לא מוצא את הארנק. בדומה לאותה אשה פתיה, כך בני אדם מעלים ממחם הצר עצות לשפור מצבם, בעוד שהקב"ה יכול לתת להם בדרךכיו הנפלאים שפע גדול פי כמה וכמה משחשבו בצרות האפקים שלהם.

הרא דיאלנא! (זה משלנו!)

סח בפנינו אברהם ירא שמים מרבים, עבדה מפלאה המסיעת לנו להבין את דברי החכם מכל אדם: "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום" (משלי יט, כא) ו"אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'" (שם כא, ל). אביו של בעל המעשה מכהן במשרה תורנית נחשבת וכבר בבחירתו נודע כלמדין מפלג. בעודו נער, הציג לו החברותא שלו שהיותו והוא מתעתד לנסע בקרוב לצדיק הקדוש רבי ישראל

אביחצירא - הבבא סאלי זי"ע"א, לקבל את ברכתו לאיזה ענין, היה רוצה שיתלנה אליו לנשיעה, כך נצל את הזמן היקר בלמוד תורה משתף. הבחור שגדל בבית 'ליטאי', שלא נהגו לפקד בתי צדיקים בתדירות כאותם המשתתפים לעדות ההחסידים, לא שש לרעיון. אך חברו הסביר לו, שהיותו ובין כה וכה מדבר בתקופת "בין הזמנים" במהלכם הוא יוצא לפוש, יחשב זאת כטיול שבדרך הוא גם מבקר אצל צדיק קדוש ונשגב, ששם תפארתו נשא בפי כל גדולי ישראל מכל החוגים והעדויות. הבחור השתכנע ויחד יצאו לדרך עם החברותא. בהגיעם לבית, הכניסם המשמש בקדש לחדרו של הבבא סאלי. והנה פשאו ראה הצדיק את הבחור האשכנזי-ליטאי, חיד בקורת רוח ואמר לסובבים אותו: "הרא דיאלנא! דיאלנא!" והוסיף מספר מלים בשפה הערבית - מרוקאנית. הבחור, שכמוכן לא הבין את המלים שנאמרו בשפה זרה, בקש מהמשמש שיגלה את אגזו מה אומר הרב ומדוע הציב עליו. ספר המשמש לבחור, שהצדיק אומר, כי היות וכעת כבודכם רוק, הנה במהלך השנה יציעו לך נערה שמוצא הוריה ממרוקו, מעירו של הבבא סאלי, והוא מאחל לכם מזל טוב כי זה הזוג שלכם. "דיאלנא!" פרושו 'משלנו' כלומר מהעדה שלנו... הדברים נראו בעיני הבחור למוזרים ביותר ורחוקים לחלוטין מלהתרחש; הוא עצמו בחור צעיר מאד, שאינו מתכנן כלל נשואים בשנים הקרובות... מה גם שבהכירו את משפחתו כשמרנית, שעד כה נשאו בני משפחתו עם משפחות מבני עדתם ועדיפות אף על עיר מולדת אבותיהם... כמובן שאת מחשבותיו עצר בלבו ומפני הכבוד לא הגיב. התברר שמדברי הצדיק לא נפל צרור ארצה. 'במקרה' שדכן אחד הציג לו שדוך נערה מתאימה מבחינת יראת שמים. ההצעה נראתה לבני משפחתו שנעלם ונשתפח מהם שאלת מוצא משפחת אבותיה ורק לאחר שנפגשו והשדוך יצא לפעל, נודע לבחור שמוצאה של המשדכת היא ממרוקו, דבר שהיא, הפלה, לא נסתה להסתיר כלל, ואדרבה גם היא העדיפה להנשא לבני עדתה ולא חשבה מעולם שדוך אחר עלול לקרות אלא שהשדכן במקרה שכח לספר... ואודות ל'צרוף המקרים' קמה הזוג ונכוננו להם חיים מאשרים, שהיו נמנעים אלמלא היה הקב"ה נענה לרצונם בעבר (כאמור), מעשה זה שמעתי לפני זמן רב מפי בנם, תלמיד חכם חשוב ונכתב כעת על פי הזכרון).

משיחת אחד המגידים שליט"א

הגיש משה אליהו ש. (טל' 050.4125671)

שבת שלום ומבשר

לשם מה בלוטות הלימפה?

בשרש הלשון, במקום החבור לגרון, מצויות בלוטות שונות – אלו בלוטות הלימפה וגודלם בשל זית. עשאם הבורא ית"ש כדי להגן על הפה והגרון מפני זיהומים וחיידקים הפולשים לאזורים אלו.